

Atvirieji švietimo ištekliai (AŠI) rečiau vartojamoms kalboms: situacijos analizės ataskaita

Autoriai

Linda Bradley, Sylvi Vigmo

Recenzentai

Javiera Atenas, Paul Bacsich, Marit Bijlsma, Alastair Creelman, Cor van der Meer, Ebba Ossiannilsson, Giles Pepler, Elena Shulman, Anne-Christine Tannhäuser, Gard Titlestad, Vaiva Zuzevičiūtė, Monique Udnaes, Katerina Zourou

Bendradarbiai (projekto partneriai)

Cor van der Meer, Marit Bijlsma, Fryske Akademy, Nyderlandai (Projekto koordinatore)

Katerina Zourou, Giulia Torresin, Web2Learn, Graikija (Projekto vadybininkė)

Elena Shulman, Valentina Garoia, European Schoolnet, Belgija

Sylvi Vigmo, Linda Bradley, Universitetas of Gothenburg, Švedija

Gosia Kurek, Ania Skowron, Jan Dlugosz Universitetas, Lenkija

Vaiva Zuzeviciute, Mykolo Romerio universitetas, Lietuva

Gard Titlestad, Monique Udnaes, Øystein Johannessen, International Council for Open and Distance Education, Norvegija

Anne-Christin Tannhäuser, European Foundation for Quality in E-learning, Belgija

Sanita Lazdina, Ilga Suplinska, Rezekne Higher Education Institution, Latvija

Dizainą kūrė:

Stefanos Xenakis www.steartworks.com

Į lietuvių kalbą vertė: Vaiva Zuzevičiūtė, Aušra Stepanovienė

Susisiekite su mumis:

Twitter [#LangOER](https://twitter.com/LangOER)

Slideshare [LangOER](https://www.slideshare.net/LangOER)

Mendeley [LangOER: OER and languages](https://www.mendeley.com/groups/LangOER)

Diigo Group [Best content in OER and languages](https://www.diigo.com/group/Best+content+in+OER+and+languages)

Facebook [LangOER Teachers group](https://www.facebook.com/LangOERTeachers)

langoer@eun.org

licenzijuota: [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Projektą finansuoja Europos Komisija. Už publikacijos turinį atsakingi tik jos autoriai, o ne EK.

Cituojant, prašome nurodyti: *Bradley, L., & Vigmo, S. (2014). Open Educational Resources (OER) in less used languages: a state of the art report. LangOER consortium <http://langoer.eun.org/>.*

Turinys

Pratarmė.....	3
Santrauka.....	4
1. Įvadas.....	4
2. Rečiau vartojamos kalbos ir AŠI: apibrėžimas	5
3. Metodologija	5
4. Rezultatai	6
5. Atotrūčiai ir iššūkiai	7
6. Tolesnio tyrimo gairės	9
7. Bibliografija.....	9

Pratarmė

LangOER tinklas, kurį sudaro devynios organizacijos Europoje, yra trejų metų (2014 m.sausis – 2016 m. gruodis) Europos komisijos (Mokymosi visą gyvenimą programa, KA2) finansuojamas projektas. Atvirieji švietimo išteklių (AŠI) rečiau vartojamoms kalboms: situacijos analizės ataskaita - pirmasis šio tinklo viešai skelbiamas rezultatas. Tai pastangų ir gebėjimų reikalaujantis projektas. Jame dalyvauja atsidavę nariai, kuriems svarbu, kaip AŠI gali būti panaudoti mokant(-is) rečiau vartojamų kalbų, kurioms gresia dėmesio stoka šiame sparčiai besivystančiame skaitmeniniame pasaulyje.

Ataskaita pradėta rengti pagal projekto apraše numatytus įsipareigojimus. Analizuota AŠI panaudojimo mokant(-is) 17 rečiau vartojamų kalbų situacija, tačiau vėliau įtraukta dar kelių kalbų situacijos analizė. Ataskaitoje pristatome 23 kalbų situaciją, nes galėjome tai padaryti savo profesinių kontaktų dėka bei todėl, kad mums nuoširdžiai rūpi kalbų ir kultūros įvairovė Europoje. Manome, kad ataskaitos tekstas išsamus, ir tikimės su Jumis susitikti įvairiuose renginiuose bei socialiniuose tinkluose, nes turime labai daug ko vieni iš kitų išmokti.

Dr. Katerina Zourou, LangOER projekto vadybininkė.

Santrauka

Ataskaitoje pristatoma Atvirųjų švietimo išteklių (toliau- AŠI) vartojimo LangOER konsorciumo kalbų (olandų, fryzų, graikų, latvių, lietuvių, lenkų ir švedų) mokymui(-si) situacija. Taip pat įtrauktos ir kitos regioninės ar mažumų kalbos: katalonų, danų, estų, suomių, flamandų, vengrų, islandų, latgalių, italų, norvegų, rumunų bei velsiečių. Kaip gairė ataskaitai analizuota ir plačiai vartojamų kalbų situacija: anglų, prancūzų bei vokiečių. 22 kalbų pasirinkimas padeda numatyti bendras gaires, tačiau dar į daugelį kalbų reikia atkreipti dėmesį. Analizės metodologija apėmė tarptautinę ekspertų apklausą, LangOER partnerių konsultavimąsi, dalyvavimą socialinių partnerių organizuotose renginiuose, padėjo geriau suprasti, kaip AŠI gali būti pasitelkti mokant(-is) rečiau vartojamų kalbų. Naudojome šaltinius, kurie skelbti socialinio dalijimosi erdvėse A [Mendeley](#) bei [Diigo](#). Ataskaitoje pristatoma esama situacija, pateikiamas nuorodų sąrašas. Rezultatai rodo, koks įvairus yra kraštovaizdis, kokie laukia iššūkiai, į kokius klausimus dar neatkreiptas dėmesys. Akcentuojama, koks yra repozitoriumų vaidmuo, skelbiant švietimo išteklius, parankius mokant(-is)minėtųjų kalbų. Pabrėžiami ir rūpestį keliantys klausimai, ateityje laukiančios užduotys. Diskutuojama apie priemones šios srities tobulinimui: politikos kūrimo gaires, kalbos barjerus, daugiakultūriškumą, dalyvaujančiųjų procese ugdymą(-si) ir praktikų plėtotę.

Prieduose pateikiama medžiaga, kuri iliustruoja į tyrimo ataskaitą įtrauktų kalbų įvairovę.

1. Įvadas

Ataskaitos paskirtis yra pristatyti AŠI pasitelkimo rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si) situaciją ir išryškinti gaires jų tobulinimui. LangOER tinkle analizuojama, kaip pasitelkti AŠI rečiau vartojamų kalbų mokymui(si), siekiant, kad šioms kalboms neiškiltų kalbinio bei kultūrinio nykimo pavojus. Šiuo metu akivaizdu, kad kai kurios kalbos dominuoja AŠI srityje (pvz., anglų kalba). Projekte akcentuojama, kaip labiau atsižvelgti į rečiau vartojamų, regioninių bei mažumų kalbų reikmes ir kaip AŠI gali tam pasitarnauti.

Ataskaitoje pristatoma AŠI vartojimo LangOER konsorciumo kalbų (danų, olandų, flamandų, prancūzų, fryzų, vokiečių, islandų, italų, latgalių, latvių, lietuvių, norvegų ir lenkų) mokymui(-si) situacija. Taip pat įtrauktos ir kitos Europos kalbos: katalonų, anglų, estų, suomių, flamandų, vengrų, rumunų ir velsiečių. Parinktosios kalbos padeda pamatyti AŠI kraštovaizdį ir kitus klausimus, susijusius su AŠI pasitelkimu rečiau vartojamų kalbų mokymui(si). Įtrauktųjų kalbų sąrašas yra iliustratyvus, tačiau dar į daugelį kalbų reikia atkreipti dėmesį. Iš viso analizuota 22 kalbų situacija.

Šiame tinkle atstovaujama olandų, fryzų, graikų, latvių, lietuvių, lenkų bei švedų kalboms. Visos paminėtos kalbos (išskyrus fryzų kalbą) yra oficialios Europos Sąjungos kalbos (iš viso oficialių ES kalbų yra 24). Papildomai analizavome danų, estų, latgalių ir velsiečių kalbų situaciją atsižvelgdami į tai, kad LangOER partneriai yra kalbų ekspertai. Taip pat tyrėme ir norvegų bei islandų kalbų situaciją, nors jos ir neįtrauktos į oficialių Europos Sąjungos kalbų sąrašą. Anglų, vokiečių bei prancūzų kalbos atstovauja daug skaitlingesnėms bendruomenėms, tačiau šios kalbos įtrauktos, darant prielaidą, kad jų situacija parodys kitus analizuojamo AŠI panaudojimo kalbų mokymui(si) klausimo aspektus, bei siekiant puoselėti daugiakultūriškumą.

AŠI kultūrinio ir kalbinio komponentų plėtotė, tvarumo puoselėjimas pakartotinai naudojant AŠI, atsižvelgimas į politikos kūrėjų bei švietėjų poreikius, dėmesys į tai, kad rečiau vartojamoms kalboms gresia realus pavojus būti išstumtoms į AŠI kraštovaizdžio pakraščius yra LangOER projekto dėmesio centre. Vėlesniuose projekto etapuose pakviesime švietėjus, atstovaujančius regioninėms ir mažumų kalboms, į mokymus (auditorinius ir virtualius), sudarydami jiems sąlygas įgyti reikalingų žinių ir kompetencijų.

Ataskaitoje pristatomas šiandienis AŠI kraštovaizdis. Rezultatai siejami su dar laukiančiais iššūkiais, atskleidžiami pastebėti atotrūkiai, įvardijamos tolesnių tyrimų gairės apie tai, kaip didinti atvirųjų švietimo praktikų ir politikos šioje srityje plėtotę.

Tyrimu atsižvelgiama į Europos Sąjungos plėtotės gaires ir į IKT pagrįstą švietimo plėtrą. Švietimo tobulėjimas, jo kokybė bei konkurencingumas, atveriant švietimo išteklius plačiausiai besimokančiųjų bendruomenei, yra skatinami pan-Europinių inicityvų ([Opening Up Education](#), ([Kroes and Vassiliou, 2013](#))). Atkreipiamas dėmesys ir į tai, kaip plėtoti AŠI su skaitmeniniais tinklais. Ši plėtra numatyta Europos Komisijos Švietimo Strategijoje ([ET 2020](#)), naujoje [Erasmus+](#) bei [Horizon 2020](#) programose.

2. Rečiau vartojamos kalbos ir AŠI: apibrėžimas

Rečiau vartojamos kalbos apibrėžiamos LangOER kontekste kaip kalbos, kuriomis kalba nedaug žmonių arba kurių atžvilgiu dominuoja daug dažniau vartojamos kalbos. Apytiksliai apie 50 mln. (10%) žmonių Europoje kalba regionine arba mažumų kalba. “Mažesnių kalbų” apibūdinimui yra naudojama daug apibrėžimų. Be to, dėl Europos kalbinės įvairovės sunku pateikti vieną apibrėžimą. Rečiau vartojamos kalbos apima regionines bei mažumų kalbas, taip pat mažų valstybių valstybines kalbas. Tradiciškai regionine arba mažumų kalba vadinama kalba, kuria kalba tam tikros valstybės gyventojų dalis, sudaranti daugumą; kalba, kuri yra kita, o ne oficialioji valstybinė tam tikros valstybės kalba.

Pavyzdžiui, fryzų kalba priklauso regioninės ir mažumos kalbų kategorijai, tačiau tuo pačiu ji yra ir oficialiai pripažinta valstybinė kalba Nyderlanduose. Latgalių kalba nėra pripažinta valstybine kalba, tačiau priklauso regioninės ir mažumos kalbų kategorijai. Matome, kad kalbų teisinis statusas gali būti visiškai skirtingas, ir skirtumai gali turėti poveikį AŠI panaudojimui.

Tyrimo eigoje LangOER komanda apibrėžė AŠI taip, kaip reiškinys apibrėžiamas Paryžiaus AŠI Deklaracijoje (UNESCO, 2012). AŠI - tai “įvairios formos (skaitmeninė ar kt.) mokymo(-si) bei tyrimo medžiaga, kuri publikuojama viešojoje erdvėje atvirosios licencijos teisėmis (t.y. leidžia be apribojimų arba su nedideliais apribojimais nemokamai skaityti, naudoti, adaptuoti, perskirstyti medžiagą). Atvirosios licencijos teisė, „inkorporuota nuosavybės teisės reguliavimo sistemoje, apibrėžiama tarptautinėmis konvencijomis ir pagarba autoriaus teisėms” (p. 1).

Pasak apibrėžimo, AŠI nusako medžiagos, kuri yra atvira, laisvai modifikuojama, ir kuriai taikoma atviroji licencija, naudojimą. Pirmiausiai mūsų dėmesio centre buvo mokymo(-si) medžiaga atvirojoje erdvėje, kuriai taikoma atviroji licencija, kurią galima adaptuoti, perskirstyti. Viena svarbiausių užduočių buvo rasti kriterijus, padedančius atskirti AŠI nuo kitų atvirųjų išteklių. Egzistuoja keli apibrėžimai, kas yra atvirumas (atviri duomenys, atvirasis mokslas, atvirasis valdymas), tačiau mes pasirinkome atvirosios licencijos kriterijų. Todėl, jei akivaizdžiai neįvardijama, kad medžiagai galioja atviroji licencija, manoma, kad galioja autorinių teisių įpareigojimas. Priedo sąrašė neatmetami AŠI. Tokią priedo sudarymo strategiją pasirinkome, nes atsižvelgiame į greitus pokyčius visuomenėje, o požiūris į atvirąją licenciją ir yra vienas iš tokių pokyčių.

3. Metodologija

AŠI pasitelkimo rečiau vartojamų kalbų mokymui(si) situacija analizuota trimis etapais: 1) tarptautinės ekspertų e-mokymosi srityje apklausos-konsultacijų metu buvo siekiama sužinoti ekspertų nuomonę apie AŠI; 2) LangOER konsorciumo nariai analizavo AŠI naudojimą savo kalbų mokymui(si). Ieškota iniciatyvų, praktikų, pavyzdžių; 3) dalyvauta suinteresuotųjų šalių renginiuose. Taip pat buvo analizuota medžiaga, surinkta ir publikuota virtualiosiose aplinkose ([Diigo](#) ir [Mendeley](#)). Pasitarnavo dalijimasis

informacija socialiniu žymėjimu. Tyrime pasitelktas UNESCO apibrėžimas, taip pat Atenas ir Havemann (2013) teorinės įžvalgos. Jos pasitelktos, nes padėjo apibūdinti pagrindinius, analizei svarbius veiksmus, tokius kaip autorinės teisės, socialinės medijos palaikymas ir atviroji licencija (jie svarbūs numatant gaires politikos kūrimui, platesniam AŠI panaudojimui).

2014 m. pavasarį visi tinkle dalyvaujantieji intensyviai prisidėjo prie analizės. Buvo organizuoti keli susitikimai (naudojantis Adobe Connect), taip pat susitikimai su kalbų ekspertais (Iš Velso bei Estijos per Atvirą savaitę ([OpenEdWeek, 2014 kovo 14](#)). Projekto rezultatai pristatyti Osle, [ICDE's tarptautiniame seminare](#) (2014, balandžio 28). Taip pat 2014 gegužės 9 d. buvo organizuota [EFQUEL Inovacijų forumas bei tarptautinė konferencija \(Innovation Forum and International LINQ conference\)](#) Kretoje. Joje įvardyti daugiakalbių AŠI repozitoriumų kokybės indikatoriai, nustatyti rezultatų sklaidos prioritetai bei pasidalyta įžvalgomis.

Prašant atsakyti į internetinį klausimyną buvo kreiptasi į AŠI bei repozitoriumų (Atvirųjų švietimo išteklių repozitoriumų: AŠIR) ekspertus Paul Kelly, Jean-Louis Maxim, Robert Schuwer, Tian Belawati, Leo Højsholt-Poulsen, Carina Bossu, Grainne Conole, Jan Pawlowski, Giles Pepler, Tore Hoel, Ronald MacIntyre, Gajaraj Dhanarajan, Aina L. Knudsen ir kt. Ekspertai yra iškilūs, pasaulyje žinomi pedagogai, dirbantys universitetuose, konsultuojantys AŠI klausimais tinklus, kuriuose puoselėjama nuotolinio švietimo idėja ir praktikos. Ekspertų prašyta išreikšti nuomonę apie bendruosius AŠI klausimus, pateikti nuomonę apie meta-analizę, studijas, apžvalgas. Taip pat prašyta išreikšti nuomonę apie AŠIR plėtotę rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si). Analizuojant AŠIR stengtasi rasti išteklius su kalbine perspektyva, skirtus rečiau vartojamoms kalboms, multikalbiniais ištekliams. Tarptautinės ekspertų apklausos rezultatai integruoti kituose skyreliuose.

4. Rezultatai

AŠI analizės išvada yra ta, kad AŠI geriausiai charakterizuojanti savybė - tai įvairovė. Kai kuriais atvejais (Katalonija, Velsas, Graikija) pastebėtas akivaizdus ministerijų, nacionalinių švietimo agentūrų rėmimas AŠI iniciatyvoms. Jos palaikomos konkrečiais veiksmais. Nyderlanduose veikia nacionalinė iniciatyva [Wikiwijs](#), tačiau jos raida yra MOOC universitete, o ne AŠI tokia prasme, kokia mes ją čia apibrėžiame. Bendroji situacija rodo, kad nacionalinės iniciatyvos rečiau inicijuojamos ir palaikomos ministerijų lygmenyje. Kai kurios iniciatyvos yra susijusios su viešąja erdve (pvz., blogais), egzistuoja AŠI naudojimas rečiau vartojamų kalbų palaikymui bendruomenėse. [POERUP projekto](#) šalių situacijos analizė padeda suprasti įvairovę nacionaliniame lygmenyje, ir situacija nuolat keičiasi.

Dar įvairesnis AŠI panaudojimas kalboms. Kai kurių rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si) jie pasitelkiami plačiai, o kai kurių - beveik nepasitelkiami. Situaciją apibūdina greičiau pavienės iniciatyvos negu tvarios plėtotės strategija. Tačiau svarbu nuolat dalytis informacija, nes, pvz., [POERUP](#) šalių ataskaitos nuolatos pildomos, taip pat plečiami ir įtrauktų šalių aprašai. Jei nėra ilgalaikių politinių strategijos uždavinių, palaikymo, net ir potencialioms iniciatyvoms kyla pavojus - dažnai pastebima, kad tinklapių nebeįpildomi, jie nebeaktyvūs.

Tyrimai taip pat parodė, kad kartu su AŠI publikuojama gana daug atvirų, tačiau tik užsiregistravusiems nariams prieinamų internetinių išteklių.

Naudojantis UNESCO AŠI apibrėžimu, pastebėtina, kad dažniausiai AŠI kalboms yra žodynai, e-knygos, repozitoriumai, e-kursai, audio ir video medžiaga, publikacijos apie AŠI ir priemonės, pratimai kalbų mokymui(-si). Šiems ištekliams būdinga daugelis UNESCO apibrėžime vardijamų savybių, tačiau tik retą iš jų galima modifikuoti (t.y., jei jie paskelbti, kiti vartotojai retai leidžia juos modifikuoti). AŠI, skirtų rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si), yra mažai. Vienas iš paaiškinimų gali būti tai, kad, net jei ir patys autoriai, švietėjai džiaugtųsi savo leidinio įvairiapusiu naudojimu, tokia galimybė nėra priimtina leidybos

sektoriui, ypač vadovėlių leidėjams (Sliwowski & Grodecka, 2013). Tai pastebėta Islandijoje. Joje dominuoja vienas leidėjas. Valstybės vaidmuo pastebimas [Námsgagnastofnun](#), [The National Centre for Educational Materials](#) (NCEM Nacionalinis vadovėlių centras, pavaldus Kultūros ir švietimo ministerijai) veikloje. Vadovėliai yra susiję su nacionalinėmis programomis.

Kai kuriomis rečiau vartojamomis kalbomis yra sukurti keli dideli repozitoriumai, kuriuose publikuojama daug AŠI, pavyzdžiui, Švedijoje ir Estijoje. Estijoje [HITSA](#) publikuoja 4,500 įrašų, [Koolielu](#) - 7,500 įrašų. Švedijoje RAŠI [Lektion.se](#) turi daugiau negu 208,000 narių (2014 m. birželio mėn. duomenimis). Įrašai ir nariai - tai dvi charakteristikos, apibūdinančios įsitraukimą į veiklą, tačiau įsitraukimo turinys nėra akivaizdus. AŠI naudojimo, įsijungimo į autentišką veiklą tikslesniam vertinimui reikia kitų kriterijų. Yra sukurti ir multikalbiniai repozitoriumai, kuriuose publikuojama medžiaga daugeliu kalbų. Pavyzdžiui, [LeMill](#) teigia publikuojantis medžiagą 87 kalbomis. Kai kurios kalbos yra puoselėjamos daugeliu būdų, pasitelkiant daugelį iniciatyvų, veikloje dalyvaujant įvairiems veikėjams. Atvirasis universitetas ([Open University](#)) - tik vienas iš tokių iniciatyvų pavyzdžių. [Gaelic4Parents](#) iliustruoja visai kitokią iniciatyvą. Joje kreipiamasi tiesiogiai į vaikus ir jų tėvelius populiarinti gėlių kalbą (minime iniciatyvą, nors ši kalba ir nėra mūsų tyrimo ataskaitos dėmesio centre).

Paiešką organizavome, remdamiesi šiais kriterijais: taikoma atvirąja licencija, prieinama viešajame domene, galimybė dalytis, adaptuoti, modifikuoti kitai paskirčiai, redaguoti ir vertinti. Į ataskaitą neįtraukti išteklių, kuriems akivaizdžiai nėra priskirta atviroji licencija, bet jie įtraukti į priedą, siekiant parodyti AŠI įvairovę, ir pripažinti, kad atvirosios licencijos procesas yra kintantis ir plėtojamas.

5. Atotrūkiai ir iššūkiai

Nuodugnesnė AŠI repozitorių analizė rodo, kad dažnai nemenka repozitorių dalis - tai sąrašas sąsajų, vedančių į archyvus, bibliotekas (audio ir video), muziejus bei kitus repozitoriumus, kurie publikuoja fotografijas, filmus, TV programas, taip pat e-bibliotekas. Kita paplitusi AŠI rūšis - informaciniai tinklapiai tam tikra tema. Jie atviri, juose pateikiami edukaciniai pavyzdžiai, net internetinių paskaitų įrašai, pvz., apie autorines teises publikacijoms, kaip pasinaudoti, įsirašyti savo kompiuteryje AŠI ir pan.

Analizė rodo, kad praktikams reikia atkreipti dėmesį į keletą aspektų siekiant, kad AŠI geriau pasitarnautų rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si), kad būtų plėtojama kultūrinė ir kalbinė įvairovė, kad rečiau vartojamų kalbų mokymo(-si) kraštovaizdis plėstųsi. Pirmiausiai, turime plėtoti supratimą apie tai, kaip AŠI gali pasitarnauti, kokia jų galima nauda rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si). Taip pat svarbu, kad švietėjai, švietimo organizacijų vadovai, politikai labiau bendradarbiautų. Kai kurie iš aspektų pristatomi toliau tyrimo ataskaitos tekste.

Rečiau vartojamos kalbos

Rečiau vartojamų kalbų situacija yra labai įvairi, nes įvairūs jas apibrėžiantys parametrai: demografija, politika, kultūra, IKT prieinamumas ir vartojimo kultūra, švietimo sistemos ir dar daugelis kitų. Matome, kad būtina suprasti sudedamąsias dalis, tačiau būtinai kontekstualizuotai, t.y., būtina suprasti AŠI situacijos unikalumą, nes tik taip įmanoma išvengti paviršutiniško lyginimo. Rečiau vartojamų kalbų mokymas(-is) nebūtinai susijęs su neskaitlingais ar menkai naudojamais AŠI. Atvirkščiai, yra pavyzdžių, kad, pvz., dviejų regioninių Europos kalbų (katalonų ir velsiečių) yra intensyviai mokoma(-si), nors AŠI pasitelkiami visai menkai. Iš kitos pusės, mažų valstybių (Švedijos ir Estijos) kalboms yra skirta daug AŠI, nors investicijos ar kitos galimybės ir nėra didelės.

Politikos vaidmuo

AŠI yra įtraukti į atvirojo švietimo strategijas, implicistiškai numatant, kad bus pasitelkti ir kalbų mokymui(-si). Mūsų analizė rodo, kad AŠI, skirtų būtent kalbų mokymui(-si) ir ypač rečiau vartojamų kalbų, yra daug mažiau negu tikėjomės tyrimo pradžioje. Analizė rodo, kad AŠI galėtų būti naudingi mokant(-is) rečiau vartojamų kalbų, kai iniciatyvos palaikomos nacionaliniame lygmenyje, tačiau tokių iniciatyvų (ministerijos, politikos lygmenyje) radome tik kelias, pavyzdžiui, [Wikiwijs](#) Nyderlanduose, Flamidų vyriausybės iniciatyva [KlasCement](#), kurios rodo, kad politika, plėtojant AŠI, turi daug įtakos AŠI kokybei bei naudojimo tvarumui. Norvegijos skaitmeninio mokymosi arena ([NDLA](#)) iliustruoja iniciatyvą savivaldybės lygmenyje - siūlomi atvirieji išteklių vidurinės mokyklos reikmėms.

AŠI plėtotė – repozitoriumų kokybė

Atvirųjų švietimo praktikų plėtotei ir suteikiant paramą švietėjams būtina, kad AŠI siūlančios arenas leistų lengvai ieškoti, dalytis, modifikuoti išteklius, bendradarbiauti. Atenas ir Havemann (2013) vardina dešimt AŠI repozitoriumų (RAŠI) indikatorių, išanalizavę 80 tokių repozitoriumų pasaulyje. Rasta, kad dažniausiai (93.75%) tai - "reikšminių žodžių pateikimas", rečiau- charakteringi išteklių (30%), daugiakalbė parama (30%), šaltinio kodo nuoroda (27.5%). Atviros licencijos nuoroda rasta pusėje repozitoriumų, o Europoje tokių dar mažiau. Dėl apribojimų tyrimo apimčiai, nuodugnesnė analizė neapėmė būtent rečiau vartojamų kalbų repozitoriumų, tačiau, pristatytoji situacija rodo, kad kokybės siekimui būtinas sistemingesnis požiūris - kelių indikatorių derinimas padėtų pasiekti tam tikro atvirumo. Švietimo ištekliams reikia, kad juos būtų lengva rasti, kad jais būtų galima dalintis socialiniuose tinkluose, kad būtų aiškus licencijos statusas. Todėl, remiantis UNESCO apibrėžimu, kai kurie išteklių nėra AŠI, tačiau jie labai prasmingi ir naudingi švietėjams, gali būti naudojami daug plačiau, taikant tam tikrus kokybės kriterijus.

Prieinamumas ir kontekstas

AŠI gali būti kuriami (ir naudojami) plačiau rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si), jei bus peržengtos institucionalizuotose struktūrose veikiančio švietimo ribos. AŠI turi geriau parodyti besimokančios visuomenės poreikius. Vadinas, kalbų mokymas(-is) analizuotinas kaip turintis daug paskirčių ir daug veiklų apimantis procesas. Apribotas AŠI prieinamumas lingvistiniu požiūriu įvardytinas kaip viena iš kliūčių plėtotei, nes, pvz., daugeliu atvejų pastebėta, kad tik per švietimo sistemą galima prieiti prie daugelio AŠI. Vienkalbiai AŠI yra kliūtis kitos kalbos besimokantiejiems, nes jiems sunkiau mokytis kalbos, kurios tik pradėjo mokytis. Fragmentiški AŠI, kuriems stinga aiškesnių pedagoginių gairių ir scenarijaus, taip pat trukdo pasiekti rezultatą, neskatina besimokančiojo autonomiškumą. Viena iš AŠI plėtotės krypčių galėtų būti mokymosi scenarijų, pedagoginių gairių parodymas į kuriamą AŠI. Akivaizdu, kad AŠI kontekstas yra reikšmingas. Tai iššūkis, kurį reikia įveikti (Wiley, ir kiti, 2004).

Daugiakalbiškumas

Analizavome ir vienkalbius, ir daugiakalbius repozitoriumus: [HITSA](#) ir [Koolielu](#) (du daugiakalbiai repozitoriumai Estijoje), [LORO](#) (Atvirojo universiteto repozitoriumas; Open University), [Language Box](#) (University of Southampton; Southamptono universiteto repozitoriumas), [Temoa](#), (Virtualaus universiteto Tecnológico de Monterrey System daugiau negu 10 kalbų repozitoriumas), AŠI meta-duomenų repozitoriumas [Learning Resource Exchange](#), kurį tvarko Europos mokyklų tinklas (European Schoonet) ir UNESCO's IITE [Open Education Resources Gateway](#). Jungtinėse Amerikos Valstijose Išteklių kalboms centrai (Language Resource Centres (LRCs)) sujungė pastangas, sukurdami unikalų portalą ([portal](#)), kuriame publikuojami AŠI keliomis kalbomis. Teksaso universiteto AŠI ir kalbų mokymosi centras (University of Texas, Center for Open Educational Resources & Language Learning ([COERLL](#))) vadovauja portalui paskutinius dešimt metų. Šios iniciatyvos iliustruoja AŠI reikšmingumą kalbų mokymui(-si) pasaulinėje arenoje.

Mokytojų vaidmuo

Kalbų mokytojai, ir ypač rečiau vartojamų kalbų mokytojai yra profesionalūs pedagogai. Jie žino, kokia svarbi AŠI kokybė, siekiant, kad atvirieji ištekliai geriau pasitarnautų kalbų mokymui(-si). Mūsų manymu, svarbu daugiau dėmesio skirti konkrečioms atvirojo švietimo praktikoms, siekiant sėkmingos veiklos ateityje. Manome, kad tam reikia jungtinių pastangų, remiantis mokytojų patirtimi ir išmanymu. Būtina mokytojus įtraukti į AŠI kūrimą, nes taip bus užtikrinta atvirojo švietimo praktikų kokybė ir tvarumas.

Atvirojo švietimo praktikos

Lingvistiniu požiūriu manome, kad svarbu dar kartą aptarti, ką kalbų mokymas(-is) reiškia šiuolaikiniam žmogui. Mūsų analizuoti AŠI, skirti rečiau vartojamų kalbų mokymui(-si) buvo gana statiški, nedaugelį iš jų buvo galima adaptuoti, atnaujinti. Situacijos keitimui, manome, svarbu prisiminti Wiley (2014) inicijuotą diskusiją ([Access Compromise and the 5th R](#)), kurios metu priminta, kad svarbu išlaikyti, naudoti, peržiūrėti, sukompnuoti, perskirstyti išteklius, plėtojant jų atvirumą.

Mūsų tyrimas rodo, kad AŠI pasitelkimui, mokant(-is) rečiau vartojamų kalbų, būdingas tradiciškumas, o ne galimybės, paplitusios skaitmeniniame, kupiname pokyčių pasaulyje. Būtina plėtoti dalyvavimo ir bendradarbiavimo kultūrą, labiau pasitelkti socialinių tinklų galimybes, kolegialaus vertinimo funkcijas ir kitas šiuolaikines priemones.

6. Tolesnio tyrimo gairės

Rečiau vartojamų kalbų evoliucija yra kasdieninio gyvenimo integrali dalis. Ji nepriklauso vien tik nuo formaliojo švietimo praktikos, standartizuotų ugdymo programų ar kitų atskirų veiklų institucinio pobūdžio. Atvirkščiai, manome, kad rečiau vartojamų kalbų mokymas(-is) būtų efektyvesnis, jei būtų pasitelkiamos ir integralios veiklos. AŠI naudojimas dažnai suprantamas kaip varginanti ir daug laiko reikalaujanti veikla. Manytina, kad pedagoginių prielaidų, nuostatų analizė šiame kontekste yra reikšmingas aspektas, siekiant kontekstualizuoti, adaptuoti esamus išteklius.

Mes analizavome tik rečiau vartojamų kalbų mokymo(-si) situaciją, ir išvardintieji aspektai yra tik užmojis tolesniems tyrimams. Tai būtinybė atidžiau analizuoti ir apibrėžti AŠI kokybės indikatorius, aptarti, kaip jie siejasi su politikos gairėmis, mokytojų rengimo, atvirojo švietimo ir mokymosi praktikomis, su Wiley išvardintais aspektais, greitai tobulėjančiomis skaitmeninėmis technologijomis, kurios keičia ir AŠI pobūdį (meta-duomenų vartojimas, nepakankamas naudojamų aplinkų lankstumas, nelengva paieška, prieinamumas).

7. Bibliografija

Pateikiami tik kai kurie šaltiniai, nes beveik neįmanoma pateikti visų pasitelktų šaltinių: sąrašas būtų labai ilgas. Kviečiame skaitytoją su mumis susisiekti ir susipažinti su šaltiniais dalijimosi erdvėse [Diigo](#) ir [Mendeley](#).

Visos sąsajos buvo aktyvios 2014 birželio 30.

Atenas, J., & Havemann, L. (2013). [Quality assurance in the open: an evaluation of OER repositories](#). *INNOQUAL*, 2, 22–3.

Falconer, I., McGill, L., Littlejohn, A., & Boursinou, E. (2013). [Overview and Analysis of Practices with Open Educational Resources in Adult Education in Europe](#). Seville: JRC/IPTS, European Commission.

Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V., & Freeman, A. (2014). [*NMC Horizon Report: 2014 Higher Education Edition*](#). Austin, Texas: The New Media Consortium.

POERUP project (2014). [*Country reports*](#).

Śliwowski, K., & Grodecka, K. (2013). [*Open Educational Resources in Poland: Challenges and Opportunities*](#). UNESCO: Moscow.

UNESCO (2012). [*2012 Paris OER Declaration*](#). World OER Congress, Paris, June 2012.

Wiley, D., Waters, S. H., Dawson, D., Lambert, B., Barclay, M., & Wade, D. (2004) "[*Overcoming the limitations of learning objects*](#)" *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia* 13(4).

Wiley, D. (2014). [*Iterating towards openness*](#). The Access Compromise and the 5th R.